

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโรงเรียนบ้านทรายขาวหนองแป้นประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผู้การประกันคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR - Participatory Action Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. พื้นที่และประชากรในการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีการสร้างเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. พื้นที่และประชากรในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โรงเรียนบ้านทรายขาวหนองแป้นประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต3 เป็นพื้นที่การวิจัย โดยมีกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยและผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

กลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยและผู้ให้ข้อมูล	
1. ผู้บริหาร โรงเรียน	จำนวน 1 คน
2. ครูผู้สอน	จำนวน 6 คน
3. นักการภารโรง	จำนวน 1 คน
4. นักเรียน	จำนวน 99 คน
5. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน 12 คน
6. ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน 84 คน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR- Participatory Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis (สุวิมล ว่องวานิช. 2544 : 13) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ขั้นการสังเกต (Observation) และขั้นการสะท้อนผล (Reflection) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การประเมินตนเอง

1.1 ครูผู้สอนประจำชั้นเรียน ได้ดำเนินการประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติและจัดทำรายงานการประเมินตนเอง แต่ละชั้นเรียน (Self Assessment Report : SAR) ปีการศึกษา 2545

1.2 ผู้บริหารและครูผู้สอน ร่วมกันประชุมสรุปผลการประเมินตนเองของแต่ละชั้นเรียน (Self Assessment Report : SAR) และจัดทำเป็นรายงานการประเมินตนเอง (Self Study Report : SSR) ของโรงเรียนบ้านทรายขาวหนองแป้นประชาสรรค์ ประจำปีการศึกษา 2545 เพื่อใช้เป็นข้อมูลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเป็นข้อมูลของการวิจัยการพัฒนาโรงเรียนบ้านทรายขาวหนองแป้นประชาสรรค์สู่การประกันคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ต่อไป

2. ระยะที่ 2 การพัฒนาโรงเรียนสู่การประกันคุณภาพตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกรอบแนวคิดของ Kemmis 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ขั้นการสังเกต (Observation) ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) โดยกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

2.1 ขั้นการวางแผน

2.1.1 ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักรการการโรง ร่วมกันประชุมศึกษารายงานการประเมินตนเอง (Self Study Report : SSR) ของโรงเรียนบ้านทรายขาวหนองแป้นประชาสรรค์ ปีการศึกษา 2545 เพื่อทราบผลการจัดการศึกษาประจำปีการศึกษา 2545 และพิจารณาหาแนวทางพัฒนาระดับคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติต่อไป

2.1.2 ผู้วิจัย ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนักรการการโรง ร่วมประชุมชี้แจง เพื่อเตรียมความพร้อมบุคลากร โดยให้ความรู้ ความเข้าใจ

และสร้างความตระหนัก ในการมีส่วนร่วมการพัฒนาโรงเรียนบ้านทรายขาวหนองแป้นประชา
 สรรค์ สู่การประกันคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

2.1.3 ผู้วิจัยและครูผู้สอนร่วมกันศึกษาเอกสาร แนวทางการประกัน
 คุณภาพและการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
 การศึกษา (สมศ.)และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 ผู้วิจัย ครูผู้สอนและนักการภารโรง ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ
 การประเมินภายนอกโรงเรียนบ้านยาง ตำบลนาเมือง อำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.1.5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการประชุมกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัย ซึ่ง
 ประกอบด้วย ผู้วิจัย ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนและ
 นักการภารโรง ดังนี้

1) ชี้แจงรายงานผลการจัดการศึกษาและรายงานการประเมินตนเอง
 (SSR) โรงเรียนบ้านทรายขาวหนองแป้นประชาสรรค์ ปีการศึกษา 2545 ให้ที่ประชุมทราบ

2) ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยร่วมกันเสนอแนวทาง
 การพัฒนาจุดอ่อนที่ต้องพัฒนาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ในรูปแบบ
 โครงการและกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ

3) รวบรวมแนวทางพัฒนาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี
 การศึกษา 2546 (Action Plan) เพื่อพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่เป็นจุดอ่อนให้ได้มาตรฐาน
 ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ

2.2 ขั้นตอนการปฏิบัติ (Action)

2.2.1 ผู้วิจัยและครูผู้สอน ได้ดำเนินการประชุมนักเรียน เพื่อชี้แจง
 การดำเนินการพัฒนาโรงเรียนสู่การประกันคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ
 ตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2546 เพื่อร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน
 บ้านทรายขาวหนองแป้นประชาสรรค์

2.2.2 ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตาม
 แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2546

2.2.3 ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยร่วมกันตรวจสอบและ
 ประเมินผลการดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนดและเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ปรับปรุง
 พัฒนาได้ให้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติต่อไป

2.3 ขั้นการสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนบ้านทรายขาวหนองแป้นประชาสรรค์ ตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2546 โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัย

3. ระยะที่ 3 ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยได้ร่วมเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมคณะผู้ประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ประเมินคุณภาพภายนอกโรงเรียนบ้านทรายขาวหนองแป้นประชาสรรค์ ปีการศึกษา 2546

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำแนกตามลักษณะการใช้งาน มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2546
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นการปฏิบัติและขั้นการสังเกต ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมขั้นการสะท้อนผล ได้แก่
  - 3.1 เครื่องมือการประเมินคุณภาพภายนอก ของคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ใช้ประเมินระดับคุณภาพมาตรฐาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 3.2 รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

4. วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม ได้แก่ แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2546 ดำเนินการดังนี้
  - 1.1 ศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวคิดรูปแบบการจัดทำแผนปฏิบัติการ
  - 1.2 ประชุมชี้แจงกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัย เพื่อรายงานผลการจัดการศึกษา รายงานการประเมินตนเอง (Self Study Report) ปีการศึกษา 2545 และผลการวิเคราะห์สภาพโรงเรียน (SWOT) ให้กลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยได้รับทราบ

1.3 ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนในรูปแบบโครงการและการจัดกิจกรรม เพื่อการพัฒนาโรงเรียนบ้านทรายขาวหนอง เป็นประชาสรรค์สู่การประกันคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติและกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2546 เพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นการปฏิบัติ (Action) และขั้นการสังเกต (Observation) ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการดังนี้

2.1 แบบสังเกต มีการดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาแบบการสร้างแบบสังเกต

2.1.2 สร้างแบบสังเกตตามกรอบที่กำหนด

2.1.3 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

2.1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.1.5 นำแบบสังเกตไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 แบบสัมภาษณ์ มีการดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 กำหนดขอบข่ายที่ต้องการสัมภาษณ์

2.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ตามกรอบที่กำหนด

2.2.3 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

2.2.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.2.5 นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นการสะท้อนผล เป็นเครื่องมือการประเมินคุณภาพภายนอกของคณะผู้ประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ประเมินโรงเรียนบ้านทรายขาวหนองเป็นประชาสรรค์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ระยะเวลาดำเนินการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2546 ของกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัย ซึ่งมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นการสะท้อนผล ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้ระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยร่วมกับคณะผู้ประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาประเมินคุณภาพภายนอกโรงเรียนบ้านทรายขาวหนองแป้นประชาสรรค์ ซึ่งคณะผู้ประเมินคุณภาพภายนอก มีเครื่องมือการประเมินคุณภาพภายนอกตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย

2.2.1 การบันทึกการสังเกต เช่น บันทึกการสังเกตกิจกรรมนักเรียนสังเกตการสอน สังเกตด้านอาคารสถานที่ เป็นต้น

2.2.2 การบันทึกการสัมภาษณ์ เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้นำศาสนา ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชนและชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

2.3 การบันทึกการสนทนากลุ่ม ได้แก่

2.3.1 การประชุมกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยก่อนการประเมินคุณภาพภายนอก

2.3.2 การประชุมกลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยหลังการประเมินคุณภาพภายนอก

2.4 การบันทึกการทดสอบนักเรียน เช่น การทดสอบทักษะการอ่าน การเขียน การพูด การสรุปประเด็น การคิดวิเคราะห์และทดสอบสมรรถภาพทางกาย เป็นต้น

2.5 รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านทรายขาวหนองแป้นประชาสรรค์ ที่ประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาจัดหมวดหมู่ตามขอบข่ายของการวิจัย
4. นำผลของข้อมูลแต่ละชุดมาจัดความสัมพันธ์ เพื่อทำการวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยแจกแจงข้อมูลและแปลความหมายข้อมูลในลักษณะตารางและการบรรยายในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)
5. สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงาน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัยในระหว่างการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนบ้านทรายขาวหนองเป็นประชาธิปไตย ตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2546 ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในช่วงการประเมินคุณภาพภายนอกและรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มารวบรวมและจัดเป็นหมวดหมู่ตามขอบเขตของการวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ เป็นการแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญในลักษณะตารางและการบรรยายในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งนำมาสู่สรุปผลการวิจัยการพัฒนาโรงเรียนบ้านทรายขาวหนองเป็นประชาธิปไตยสู่การประกันคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ